

FOLKETINGET
RIGSREVISIONEN

Oktober 2025

Rigsrevisionens notat om
beretning om

retspsykiatriske patienters forløb

Opfølgning i sagen om retspsykiatriske patienters forløb (beretning nr. 14/2020)

I. Baggrund og konklusion

1. Rigsrevisionen følger i dette notat op på sagen om retspsykiatriske patienters forløb, som blev indledt med en beretning i 2021. Opfølgningen sker med henblik på at vurdere, om de initiativer, som ministerierne og regionerne har stillet Statsrevisorerne i udsigt i lyset af Statsrevisorerne bemærkninger og Rigsrevisionens beretning, er gennemført. Vi har tidligere behandlet sagen i notater til Statsrevisorerne af 6. oktober 2021 og 27. september 2023.

2. Beretningen handlede om Justitsministeriets og regionernes indsats for i samarbejde med Sundhedsministeriet at sikre, at retspsykiatriske patienter får et sammenhængende forløb. En retspsykiatrisk patient er en person, der har begået kriminalitet, men som på grund af en psykisk lidelse eller mangelfuld mental udvikling har fået en foranstaltningsdom i stedet for en straf. Myndighederne skal sikre, at patienten fra mentalundersøgelse til dom får et forløb, der er mindst muligt indgribende, og at patienten efter dommen får et sammenhængende forløb, som ikke strækker sig over længere tid end nødvendigt.

3. Da Statsrevisorerne behandlede beretningen, fandt de, at Justitsministeriets og regionernes arbejde med at sikre, at retspsykiatriske patienter får et sammenhængende forløb, havde været utilfredsstillende. Myndighederne havde for mange patienters vedkommende ikke overholdt kravene til opstart, behandling og afslutning af retspsykiatriske forløb. Der var således mange retspsykiatriske patienter, som fik et for langt, unødigt indgribende og usammenhængende forløb, der kunne krænke patientens retssikkerhed. Det medførte ifølge Statsrevisorerne en risiko for, at effekten af den kriminalpræventive indsats udeblev, og at patienten kunne falde tilbage i ny kriminalitet, hvilket strider mod formålet med den idømte foranstaltning.

19. september 2025

RN C114/24

Sagsforløb for en større undersøgelse

Du kan læse mere om forløbet og de enkelte step på www.rigsrevisionen.dk

Foranstaltningsdom

Retten kan vurdere, at den tiltalte er psykisk syg, mentalt retardet eller mangelfuldt udviklet og derfor skal frifindes for straf. I stedet for straf inden for straffelovens rammer kan den tiltalte idømmes en foranstaltningsdom, som typisk indebærer behandling.

Konklusion

Rigsrevisionen konstaterer, at Sundhedsstyrelsen har opdateret en vejledning, der skal understøtte behandlingsforløb for patienter, der er idømt en behandlingsdom eller en dom til ambulant psykiatrisk behandling.

Rigsrevisionen vurderer på den baggrund, at denne del af sagen kan afsluttes.

Rigsrevisionens opfølgning viser, at Justitsministeriet har afsluttet arbejdet i den tværministerielle arbejdsgruppe. Arbejdsgruppen har givet en række anbefalinger, bl.a. i forhold til at forkorte ventetiden for udarbejdelse af mentalundersøgelser. Justitsministeriet og Indenrigs- og Sundhedsministeriet har endnu ikke fastsat en plan for implementeringen af anbefalingerne.

Opfølgningen viser, at der i forhold til beskikkelse af bistandsværger er sket et fald i andelen af sager, hvor beskikkelse er sket mere end 14 dage efter dom. Andelen af patienter, der venter længere end 14 dage på en bistandsværge, er tæt på halveret siden 2019, men der er fortsat næsten 19 %, der venter mere end 14 dage. Statsadvokaten vil fortsat følge politikredsens arbejde med beskikkelse af bistandsværger.

Rigsrevisionen vil fortsat følge udviklingen og orientere Statsrevisorerne om:

- Justitsministeriets og Indenrigs- og Sundhedsministeriets arbejde med at udmønte anbefalinger og initiativer for at forkorte ventetiden for udarbejdelse af mentalundersøgelser
- politikredsens arbejde med at beskikke bistandsværger i umiddelbar forlængelse af dommen.

II. Status på sagen

4. På baggrund af beretningen og Statsrevisorernes bemærkninger har vi fulgt op på følgende punkter:

Et opfølgningspunkt afsluttes, når Statsrevisorerne på baggrund af indstilling fra Rigsrevisionen vurderer, at myndighedernes initiativer er tilfredsstillende.

Opfølgningspunkt	Status
1. Hvilke initiativer og anbefalinger, bl.a. i forhold til ventetiden til udfærdigelse af mentalundersøgelser, den tværministerielle arbejdsgruppe kommer frem til, og hvordan disse forventes udmøntet.	Behandles i dette notat og følges fortsat. Dog afsluttes den del, der omhandler den tværministerielle arbejdsgruppes arbejde.
2. Indenrigs- og Sundhedsministeriets, Sundhedsstyrelsens og regionernes arbejde med en opdatering af vejledningen om behandlingsansvarlige overlæger samt Sundhedsstyrelsens og Socialstyrelsens arbejde med et fagligt oplæg, der beskriver status og udfordringer på psykiatriområdet.	Arbejdet med opdateringen af vejledningen behandles i dette notat og afsluttes. Arbejdet med et fagligt oplæg er behandlet og afsluttet i forbindelse med notat til Statsrevisorerne af 27. september 2023.

Opfølgningspunkt	Status
3. Kriminalforsorgens arbejde med implementering af et nyt tilsynsforum, uddannelse af sagsbehandlere, der fører tilsyn med retspsykiatriske patienter, samt monitorering af kvaliteten gennem forvaltningsrevisioner udført af direktoratet.	Afsluttet i forbindelse med notat til Statsrevisorerne af 27. september 2023.
4. Resultaterne af statsadvokaternes initiativer, herunder om initiativerne har haft en positiv effekt på sagsbehandlingstiden, om beskikkelse af bistandsværgere sker i umiddelbar forlængelse af dommen, og om politikredsene underretter tilsynsmyndighederne om ny kriminalitet.	Politikredsene arbejder med at beskikke bistandsværgere i umiddelbar forlængelse af dommen behandles i dette notat og følges fortsat. Statsadvokaternes initiativ om underretning af myndigheder om ny kriminalitet er behandlet og afsluttet i forbindelse med notat til Statsrevisorerne af 27. september 2023.

III. Ministeriernes initiativer

5. Vi gennemgår i det følgende Justitsministeriets og Indenrigs- og Sundhedsministeriets initiativer i forhold til de udestående opfølgningspunkter.

6. Opfølgningen er baseret på en gennemgang af skriftlige redegørelser og dokumentation fra Justitsministeriet og Indenrigs- og Sundhedsministeriet.

Den tværministerielle arbejdsgruppe

Den tværministerielle arbejdsgruppe har i maj 2025 afsluttet sit arbejde og givet en række anbefalinger, bl.a. i forhold til at effektivisere sagsbehandlingen og dermed forkorte ventetiden til udarbejdelse af mentalundersøgelser. Justitsministeriet vil i samarbejde med Rigsadvokaten og Kriminalforsorgen udarbejde en plan for implementeringen af de anbefalinger og tiltag, der skal iværksættes på Justitsministeriets område. Indenrigs- og Sundhedsministeriet har endnu ikke afklaret, hvilke anbefalinger og initiativer de vil implementere og hvornår.

Rigsrevisionen vil fortsat følge de to ministeriers udmøntning af arbejdsgruppens anbefalinger og initiativer for at forkorte ventetiden til mentalundersøgelser.

7. Statsrevisorerne bemærkede, at der var mange retspsykiatriske patienter, som får et for langt, unødigt indgribende og usammenhængende forløb, der kan krænke patientens retssikkerhed. Statsrevisorerne hæftede sig særlig ved, at Region Sjælland og Region Hovedstaden havde patienter, der ventede op mod 18 måneder på at få foretaget en mentalundersøgelse forud for deres dom, hvilket er seks gange så lang tid som i de andre regioner.

8. Justitsministeren oplyste i sin redegørelse til beretningen, at regeringen ville videreføre en tværministeriel arbejdsgruppe, der skulle foretage analyser af retspsykiatrien, bl.a. med fokus på ventetiden for udfærdigelse af mentalundersøgelser. Arbejdsgruppen, som er sammensat af Justitsministeriet (formand), Indenrigs- og Sundhedsministeriet og Finansministeriet, skulle afrapportere sine anbefalinger ultimo 2022.

9. Vores opfølgning viser, at den tværministerielle arbejdsgruppe har afsluttet sit arbejde og afleveret sin analyse den 1. maj 2025. Justitsministeriet oplyser, at arbejdsgruppens undersøgelse viste, at den væsentligste årsag til den lange ventetid til mentalundersøgelser var udeblivelser fra den sigtede i sagen. Arbejdsgruppens undersøgelser har ifølge ministeriet dannet grundlag for anbefalinger og forslag til mulige tiltag på det retspsykiatriske område, som skal effektivisere sagsbehandlingstiden og give et mere sammenhængende forløb for de retspsykiatriske patienter.

Arbejdsgruppens analyse peger på en række tiltag, som både kan ændre antallet af anmodninger om mentalundersøgelser og forkorte ventetiden til udfærdigelse af undersøgelserne. Arbejdsgruppen anbefaler bl.a., at der udarbejdes klarere retningslinjer for, hvornår der skal indhentes mentalundersøgelser efter retsplejelovens § 808, da det er arbejdsgruppens vurdering, at der anvendes for mange resurser på at indhente unødvendige mentalundersøgelser.

Arbejdsgruppen anbefaler også en række initiativer med henblik på at reducere ventetiden til udfærdigelse af mentalundersøgelser. Arbejdsgruppen anbefaler bl.a., at de sigtede mindes om ambulante mentalundersøgelser på SMS, hvilket skal reducere antallet af udeblivelser. Arbejdsgruppen anbefaler desuden, at Rigsadvokaten og Rigspolitiet udarbejder materiale om betydningen af ambulante mentalundersøgelser og konsekvensen af en udeblivelse. Derudover anbefaler arbejdsgruppen at forenkle processen for indhentning af samtykke til mentalundersøgelser fra den sigtede, da indhentningerne hidtil har forsinket processen betydeligt i visse forløb.

Justitsministeriet vil sammen med Rigsadvokaten og Kriminalforsorgen udarbejde en plan for implementeringen af de anbefalinger, der skal iværksættes på Justitsministeriets område. Indenrigs- og Sundhedsministeriet har endnu ikke en plan for, hvilke anbefalinger ministeriet vil implementere og hvornår.

Vejledningen om behandlingsansvarlige overlæger

Sundhedsstyrelsen har i august 2025 opdateret *Vejledning om cheflæger og behandlingsansvarlige overlægers ansvar for patienter, der er idømt en behandlingsdom eller en dom til ambulant psykiatrisk behandling*. Rigsrevisionen vurderer derfor, at denne del af sagen kan afsluttes.

10. Det fremgik af beretningen, at psykiatriens behandlingsplaner i de fleste sager ikke levede op til kravene i Sundhedsstyrelsens vejledning. Statsrevisorerne hæftede sig særligt ved, at psykiatrien kun levede op til kravet om overlægens tilsyn med patienten i de første 3 måneder i 36 % af de patientforløb, som Rigsrevisionen havde gennemgået.

11. Indenrigs- og sundhedsministeren oplyste i sin redegørelse til beretningen, at Danske Regioner, Region Hovedstaden, Region Sjælland og Region Syddanmark fandt, at Sundhedsstyrelsens vejledning var forældet og ikke understøttede det bedste behandlingsforløb. Sundhedsstyrelsen ville i løbet af efteråret 2021 gå i dialog med Danske Regioner med henblik på en opdatering af vejledningen.

12. Sundhedsstyrelsen har opdateret vejledningen om cheflæger og behandlingsansvarlige overlægers ansvar i august 2025.

Initiativer i forhold til sagsbehandlingstid

Statsadvokaternes opfølgning viser, at andelen af forløb, hvor der går mere end 14 dage, inden der beskikkes en bistandsværge til patienterne, næsten er halveret i perioden 2023-2024 sammenlignet med perioden 2016-2019, men at der fortsat er næsten 19 % af patienterne, der venter mere end 14 dage. Statsadvokaterne vil fremadrettet fortsat følge op på politikredsens arbejde med beskikkelse af bistandsværger.

Rigsrevisionen vil fortsat følge politikredsens arbejde med at beskikke en bistandsværge i umiddelbar forlængelse af dommen.

13. Det fremgik af beretningen, at der i 34 % af sagerne i perioden 2016-2019 ikke blev beskikket en bistandsværge inden for 14 dage efter dommen.

14. Justitsministeren oplyste i sin redegørelse til beretningen, at statsadvokaterne systematisk ville følge op på, om der i forløbene beskikkes en bistandsværge i forlængelse af dommen. Statsadvokaternes opfølgning viser, at andelen af forløb, hvor der gik mere end 14 dage, er faldet til 18,6 % i perioden 2023-2024.

Det betyder, at andelen af forløb, hvor der går mere end 14 dage, inden der beskikkes en bistandsværge, næsten er halveret i forhold til den undersøgte periode i beretningen.

Statsadvokaterne vil fortsat følge op på beskikkelse af bistandsværger gennem det almindelige tilsyn med politikredsene. Statsadvokaterne oplyser, at der i flere politikredse er iværksat lokale initiativer på området, og at statsadvokaterne også følger disse initiativer.

15. Hele sagen kan følges på www.rigsrevisionen.dk og på www.ft.dk/Statsrevisorerne.

16. Bilag 1 viser Folketingets behandling af beretningen.

Birgitte Hansen

Bilag 1. Folketingets behandling af beretningen

Beretning (nr.), dato for Stats- revisorernes mødebehandling og minister- redegørelse(r)	Behandlet i udvalg	Gennemgang ved Statsrevisorerne og Rigsrevisionen	Udvalgs- spørgsmål (nr.)	Indkaldt til samråd	Statsrevisorerne har holdt møde med ministeren	§ 20-spørgsmål
Retspsykiatriske patienters forløb (nr. 14/2020) 16-04-2021 Minister- redegørelser: Justitsministeren: 30-08-2021 Sundheds- ministeren: 15-09-2021	Retsudvalget: 29-04-2021 14-10-2021 Sundheds- udvalget: 30-09-2021		Justitsministeren: 03-05-2021 (1065) 27-09-2021 (1708) 27-09-2021 (1710) 06-10-2021 (8) 06-10-2021 (9) 06-10-2021 (10) 06-10-2021 (11) Sundheds- ministeren: 21-09-2021 (1682) 06-10-2021 (5) 06-10-2021 (6) 06-10-2021 (7) Begge ministre: 06-08-2021 (1544)	Sundheds- udvalget: 21-09-2021		